

Handläggare
Albin Lindström
Telefon: 0761247998

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 28 augusti 2018

Ärende 5

**Yttrande över remiss av betänkandet från
Mottagningsutredningen (SOU 2018:22) Ett
ordnat mottagande - gemensamt ansvar för
snabb etablering eller återvändande**

Remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2018/798

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar justera paragrafen omedelbart.

Arjun Bakshi
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson-Bech
utvecklingschef

Sammanfattning

Regeringen har remitterat betänkandet *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande* (SOU 2018:22) till Stockholms stad för synpunkter. Kommunstyrelsen har, utifrån nämndens ansvarsområde, remitterat ärendet till arbetsmarknadsnämnden.

Utredningens utgångspunkt är att skapa ordning och reda i asylmottagningen. Utredningen föreslår inrättande av särskilda mottagandecentra och att huvuddelen av de asylsökande därifrån ska anvisas plats i en kommun under asyltiden. Kommunen ansvarar då för att ordna boende för dem som anvisas. Arbetsmarknadsperspektivet föreslås få en viktig roll i fördelningen av asylsökande till kommunerna.

Kommunerna föreslås få i uppdrag att erbjuda etableringsfrämjande insatser under asyltiden i form av språkundervisning, samhällsinformation och information om och kontakter med arbetsmarknaden. Syftet med detta är att motverka passivitet och främja etableringsprocessen. Vid avslag på asylansökan ska den enskilde flytta till ett särskilt avresecenter för att förbereda sig för att lämna landet.

Utredningen föreslår också en förenkling av ersättningssystemet till kommunerna främst genom en ökad schablonisering.

Arbetsmarknadsförvaltningen är i sitt yttrande i grunden positiv till utredningens huvudförslag och dess grunddrag. Att arbetsmarknads- perspektivet enligt förslaget bör få genomslag i fördelningen av asylsökande till kommunerna är positivt. Detta kräver dock en god samverkan mellan involverade myndigheter, framförallt mellan Arbetsförmedlingen och kommunen.

Ett av utredningens huvudsyften är att skapa ordning och reda och att förtydliga ansvarsförhållandena mellan myndigheter. Detta uppnås till viss del men ansvarsfördelningen mellan kommunen och Arbetsförmedlingen under asylfasen framstår fortfarande som en utmaning då ansvaret flyttar mellan myndigheterna vid ett par tillfällen under hela etableringsprocessen.

Stockholms stad har en god beredskap att med relativt små justeringar anpassa befintlig verksamhet för att även kunna ta emot asylsökande i etableringsfrämjande aktiviteter i form av undervisning i svenska för asylsökande, lokalt anpassad samhällsinformation och kunskap om och kontakter med arbetsmarknaden som utredningen föreslår.

Förvaltningen är positiv till de förändringar som föreslås i ersättningssystemet med ett skifte mot mer schabloniserade ersättningar. Förvaltningen anser att de nivåer som exemplifieras är rimliga.

Bakgrund

Regeringen tillsatte den 5 november 2015 en utredning med uppdraget att föreslå åtgärder för att skapa ett sammanhållet system för mottagande och bosättning av asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn. Utredningens uppdrag var att utreda och lämna förslag inom följande områden:

- Bosättning av asylsökande och nyanlända samt anvisning av ensamkommande barn.

- Överenskommelser med kommuner.
- Ansvarsfördelning mellan myndigheter.
- Organiserad sysselsättning.
- Statlig ersättning till kommuner och landsting.

I utredningens direktiv understryker regeringen att nuvarande ordning för mottagande av asylsökande och nyanlända saknar ett helhetsperspektiv. Varken staten eller kommunerna har något samlat mandat eller ansvar som främjar kontinuitet vilket försvårar möjligheterna att uppfylla samhällets mål för verksamheten. Regeringen understryker särskilt den otillräckliga kapaciteten i mottagandet, det splittrade ansvaret för bosättningen, att bristen på meningsfull sysselsättning passiviserar och den krångliga regleringen av de statliga ersättningarna till kommuner och landsting. Utredningen fick även två tilläggsdirektiv; att se över möjligheten för asylsökande att delta i praktik och andra arbetsplatsförlagda aktiviteter som ökar kontakten med arbetsmarknaden samt föreslå utformningen av ett system för tidiga insatser för asylsökande, där dagersättning kopplas till deltagande.

Utredningen, som har tagit namnet Mottagandeutredningen visar i betänkandet *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande* på ett mottagande i behov av reformer och en central utgångspunkt har varit att åtgärda bristen på helhetsperspektiv i mottagandet. Bristerna leder till långa väntetider, försenad etablering eller försenat återvändande liksom till höga kostnader för samhället och enskilda.

I det nuvarande systemet utgår migrationsverkets planering och lokalisering av verksamheten mycket utifrån tillgången till lediga bostäder och ett begränsat antal kommuner har fått ta ett oproportionerligt stort ansvar med betydande påfrestning på välfärdsverksamheter och lokalsamhälle som följd.

Systemet för ersättningar till kommuner och landsting bedöms ineffektivt och administrativt betungande och kommunsektorn tvingas i dag vänta allt för länge på ersättning från staten.

I mars 2018 lämnade utredningen sitt avslutande betänkande *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande* (SOU 2018:22).

Ärendet

Regeringen har remitterat betänkandet *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande* (SOU

2018:22) till Stockholms stad för synpunkter. Kommunstyrelsen har, utifrån nämndens ansvarområde, remitterat ärendet till arbetsmarknadsnämnden.

Utredningen lämnar förslag till ett sammanhållet mottagandesystem utifrån ett antal ställningstaganden:

- Koncentrera resurser tidigt i processen
- Förkorta väntetider och använd väntan aktivt
- Etablering eller återvändande i fokus från start
- Minska behovet av eget boende
- Ta tillvara hela Sveriges kapacitet och kompetens

Med utgångspunkt från dessa ställningstaganden formulerar utredningen sina förslag gällande mottagandet av asylsökande. Systemet förväntas genom ett gemensamt samhälleligt ansvar för mottagandet klara relativt stora variationer inom och mellan år. Extraordinära situationer bör hanteras genom politiska beslut i syfte att anpassa asyllagstiftningen så att ett kvalitativt och effektivt mottagande kan upprätthållas.

Förvaltningens fortsatta beskrivning av ärendet utgår framförallt från de delar av utredningen som berör arbetsmarknadsnämndens ansvarområde. Mottagandeutredningen presenterar även ett alternativt förslag med ett system där staten precis som idag har huvudansvaret under hela asyltiden. Förvaltningen har i sitt svar valt att fokusera på utredningens huvudförslag.

Inrättande av ankomstcenter

Med syfte att ge en snabb och effektiv start samt att undvika passivisering föreslår mottagandeutredningen att staten inrättar ankomstcenter för samtliga asylsökande. Ankomstcentren som bör vara större anläggningar lokaliserade inom en radie av två och en halv timmes körsträcka från orter med internationella flygplatser, ska möjliggöra en snabb och rättssäker prövning, tydligare styrning och skapa ordning och reda i mottagandet. Det är obligatoriskt för alla asylsökande att bo i centret i minst 30 dagar. Asylansökan lämnas vid gränsen eller vid centret inom sju dagar.

Vistelsen i centret ska motverka passivisering och de asylsökande får vid centret en grundläggande samhällsinformation, en första kartläggning av utbildnings- och yrkesbakgrund samt erbjudande om en hälsoundersökning.

Utredningen föreslår att Migrationsverket senast sju dagar efter att asylansökan mottagits bör anvisa en kommun där den asylsökande ska befinna sig i väntan på beslut i asylärendet. Kommunen har därmed omkring tre veckor på sig att förbereda ankomsten av den asylsökande. Undantag från detta föreslås gälla för asylsökande där migrationsverket redan inledningsvis gör bedömningen att förutsättningarna för att beviljas asyl är små. Denna grupp föreslås stanna på ankomstcentret i avvaktan beslut på sin asylansökan.

Den asylsökande möter flera myndigheter på ankomstcentret, Migrationsverket genom asylansökan och samhällsinformation, Arbetsförmedlingen genom utbildnings- och kompetenskartläggning och landstinget vid hälsoundersökningen. Kommunens roll under tiden i ankomstcentret är däremot begränsad. De kommuner inom vilka ankomstcentrena kommer att placeras får dock ett visst ansvar gentemot barn och unga, samt genom service och samhällstjänster i anslutning till centret.

Kartläggning av utbildning och yrkeserfarenheter

Mottagandeutredningen föreslår att Arbetsförmedlingen ska kartlägga den asylsökandes utbildning och yrkeserfarenheter under vistelsen i ankomstcentret. Detta ska ske inom sju dagar efter att den asylsökande har lämnat in en ansökan om asyl.

Syftet med den obligatoriska kartläggningen är att inhämta information som är nödvändig för att kunna matcha asylsökande mot ett boende inte bara utifrån den generella situationen på orten, utan också utifrån individens bakgrund och behov. Genom detta kan kommunernas planering av mottagandet underlättas då information om individernas utbildning och yrkeserfarenheter finns att tillgå. Informationen kan då användas för att erbjuda insatser som utgår från individens förutsättningar, kunskaper och behov.

Informationen som kommer fram under kartläggningen dokumenteras så att den kan föras vidare till kommunen och andra aktörer i mottagandekedjan. Genom detta undviks att kartläggningen börjar om varje gång individen möter en ny aktör.

Arbetsmarknadsperspektivet ledande vid kommunanvisning

Utredningen föreslår en framtida modell för fördelning av asylsökande mellan landets kommuner som tar mycket större hänsyn till kommunernas arbetsmarknadsförutsättningar än vad nuvarande modell för fördelning av nyanlända invandrare gör och

har gjort. Även vid EBO föreslås kommunens arbetsmarknadsförutsättningar väga tungt. Faktorer som kommunens folkmängd och tidigare mottagande bör ges lägre vikt. Systemet förutsätter att kommunerna har en beredskap för ett antal platser.

För att ytterligare stärka förutsättningarna för en snabb etablering i arbets- och samhällsliv bör Migrationsverket i samverkan med Arbetsförmedlingen och Sveriges Kommuner och Landsting få i uppdrag att utveckla en modell för att matcha enskilda asylsökande med kommuner. Matchningen ska baseras på relevant forskning och bör utgå från individens utbildnings- och yrkesbakgrund. Den asylsökande bör utifrån detta anvisas till en kommun där den asylsökande har så goda möjligheter till etablering i arbets- och samhällslivet som möjligt.

Eget boende begränsas

Efter den obligatoriska tiden i ankomstcenter är det fortsatt möjligt för asylsökande att flytta till eget boende – men möjligheten begränsas genom att en prövning av Migrationsverket införs som ska säkerställa att boendet är socialt hållbart utifrån kriterier som bostadens storlek och antal boende. Prövningen ska dock bara ske i kommuner som uppfyller kriterier gällande social och ekonomisk utsatthet. Kommuner som tagit emot många egenbosatta under lång tid ska även kunna begära undantag. Asylsökande som väljer att bo i eget boende som inte uppfyller kraven i den sociala prövningen förlorar rätten till dagersättning, särskilt bidrag och etableringsfrämjande insatser.

Personer som väljer att flytta till eget boende har möjlighet att när som helst under asylprövningen återkomma till ett ankomstcenter för att anvisas till en kommun.

Etableringsfrämjande insatser i kommunen

Mottagandeutredningen föreslår att den kommun som ansvarar för boendet under väntetiden också ska ansvara för att erbjuda asylsökande som har fyllt 18 år och inte går i gymnasiet vissa etableringsfrämjande insatser. En grundläggande förutsättning för att erbjudas insatser ska vara att den asylsökande inte försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan. För att understryka den vikt som samhället lägger vid att asylsökande följer den utstakade vägen genom mottagandet ska ansvaret inte omfatta asylsökande som låter bli att bo i ett ankomstcenter. Ansvaret ska inte heller omfatta asylsökande som bor i ett eget boende i en kommun där boendet inte har godkänts av

Migrationsverket. För att den sökande ska erbjudas insatser anser utredningen att det även är rimligt att kräva att han eller hon medverkar till att klarlägga sin identitet.

Mottagandeutredningens förslag innebär att länsstyrelsernas nuvarande uppdrag i fråga om tidiga insatser för asylsökande upphör.

De etableringsfrämjande insatserna ska bestå av undervisning i svenska, samhällsinformation och arbetsmarknadsinriktade insatser. Kommunen föreslås även få ansvar att i vissa fall erbjuda insatser som motverkar passivitet. Insatserna ska ges i form av en trappa så att innehållet i insatserna fördjupas om den enskilde får vänta länge (6 månader eller mer) på beslut.

För att det ska vara möjligt att följa upp verksamheten är det enligt utredningen lämpligt att kommunerna upprättar planer över verksamhetens innehåll och omfattning, samt rutiner för att dokumentera de insatser och aktiviteter som en asylsökande deltar i. För att bidra till kontinuitet och underlätta övergången mellan asyltiden och etableringstiden ska kommunen vara skyldig att lämna uppgifter som behövs i ett ärende om etableringsinsatser till Arbetsförmedlingen.

Undervisning i svenska under asyltiden

Kommunerna får ett ansvar att under asyltiden tillhandahålla undervisning i svenska i syfte att lägga en grund för fortsatta studier i svenska för invandrare eller svenska som andraspråk. Den undervisning som föreslås bör i princip ligga på samma nivå som den undervisning i vardagssvenska som sedan hösten 2015 bedrivs i folkbildningens regi och finansieras genom ett statsbidrag. Det är dock upp till kommunerna att avgöra hur undervisningen ska gå till och vilka lokala aktörer man vill samarbeta med.

Mottagandeutredningen föreslår att det ska vara möjligt för kommuner som så önskar att bereda asylsökande plats i ordinarie SFI och skollagen ska därför förtydligas i detta avseende.

Samhällsinformation under asyltiden

För att bygga på den samhällsinformation som ges vid ankomstcentren ska kommunerna erbjuda en fördjupad och lokalt anpassad information för asylsökande. Syftet med samhällsinformationen ska vara att ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och att lämna information som underlättar individens vardag och kontakter med samhället. Till skillnad från samhällsorienteringen under etableringsfasen ska samhällsinformationen inte innehålla några detaljerade krav på vilka delar som ska ingå, vilket språk

informationen ska ges på eller vilken tidsomfattning den bör ha. Mottagandeutredningen föreslår att det bör vara möjligt för kommuner att erbjuda asylsökande att delta i hela eller delar av den samhällsorientering som anordnas för nyanlända invandrare. Lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare ska därför förändras i detta avseende.

Kunskap om och kontakter med arbetsmarknaden under asyltiden

Syftet med de arbetsmarknadsinriktade insatser som bör ges enligt förslaget är att stärka individens drivkrafter att ta eget ansvar för att göra väntetiden meningsfull, och att tidigt och konsekvent förmedla vikten av att hitta egen försörjning. Insatserna ska vidare ge en bättre tillgång till jobbrelaterade nätverk genom tidiga kontakter med arbetsmarknaden och möjlighet att knyta kontakter med yrkesverksamma personer. Innehållet i insatsen är i stora drag upp till kommunen att forma men verksamheten bör ge asylsökande kunskap om hur en svensk arbetsplats fungerar och innehållet i olika yrken. Exempel på övrigt innehåll kan vara:

- information om och vägledning att använda olika digitala informationskanaler och tjänster,
- hjälp med att översätta betyg och skicka dem för bedömning,
- delta i rekryteringsträffar,
- göra studiebesök på arbetsplatser eller att under en tid gå bredvid en anställd eller,
- delta i någon form av yrkeskompetensbedömning eller arbetspraktik.

Under vissa omständigheter kan dock även Arbetsförmedlingen erbjuda insatser till asylsökande efter en arbetsmarknadspolitisk bedömning. Utredningen menar att det under vissa förutsättningar, till exempel för att göra det möjligt för asylsökande som har kompetens i bristyrken att ta del av yrkeskompetensbedömning eller annan arbetspraktik, bör vara möjligt att anvisa asylsökande till kortare arbetsmarknadspolitiska program.

Arbetsförmedlingen ska däremot inte vara skyldig att upprätta en handlingsplan för asylsökande som skriver in sig som arbetssökande, individen ska inte vara skyldig att redovisa sina aktiviteter i en aktivitetsrapport och det ska inte ska krävas att deltagande sker på heltid, om en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program sker. Deltagande i arbetsmarknadspolitiska insatser ska inte heller berättiga asylsökande till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning

Verksamhet som motverkar passivitet vid lång väntan

Även när handläggningstiderna är korta kan en betydande andel av de asylsökande få vänta minst tre månader på beslut. Utredningen anser att det finns skäl att kommunen erbjuder ytterligare insatser som motverkar passivitet för de individer som har väntat länge på beslut. Gränsen bedöms vara de som väntat längre än 6 månader på beslut.

Det handlar alltså främst om att erbjuda aktiviteter som gör vardagen strukturerad och meningsfull för de asylsökande och utredningen föreslår att aktiviteterna gärna får ske i samverkan med civilsamhällets organisationer. Det kan till exempel handla om att erbjuda möjligheter att skaffa sig erfarenheter, meriter och referenser, insatser förlagda till en arbetsplats eller kortare yrkesinriktade utbildningar.

Efter beslut om uppehållstillstånd eller avslag

Vid beslut om uppehållstillstånd går den nyanlände in i Arbetsförmedlingens etableringsinsatser (som i dagens system). Kommunerna förslås med anledning av detta vara skyldiga att lämna uppgifter som behövs för etableringsinsatserna till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har således ansvar för att erbjuda etableringsinsatser och upprätta en etableringsplan på samma sätt som idag. Arbetsmarknadsinsatser för den nyanlände som beviljats uppehållstillstånd är framförallt Arbetsförmedlingens ansvar. Kommunen tillhandahåller, som idag, sfi, vuxenutbildning och samhällsorientering.

Om migrationsverkets beslut innebär ett avslag på asylansökan är det enligt utredningen inte längre rimligt att fortsätta att erbjuda den asylsökande etableringsfrämjande insatser. Signalen från samhället bör då vara att individen ska medverka i återvändandet, även om han eller hon väljer att överklaga Migrationsverkets beslut. Under överklagandeprocessen bor den asylsökande kvar i kommunen men ska alltså enligt förslaget inte längre erbjudas etableringsfrämjande insatser. Efter slutgiltigt beslut om avslag ska den enskilde flytta till ett så kallat avresecenter för att därifrån lämna landet.

Ersättningssystemet

Utredningen har haft i uppdrag att se över ersättningssystemet under asylperioden och menar att det finns ett behov av ett ersättningssystem som är mer transparent, förutsägbart och mindre

administrativt krävande för kommunsektorn och staten än nuvarande system. Enligt regeringens direktiv lämnar utredningen inte förslag på nivåerna för ersättningarna utan presenterar enbart en principmodell för de statliga ersättningarna.

För de insatser som ges till asylsökande i form av svenskundervisning, lokalt anpassad samhällsinformation och insatser som syftar till att ge kunskap om och kontakter med den svenska arbetsmarknaden föreslås en ersättning från staten i form av en schablonersättning beräknat på antalet asylsökande som antingen tagits emot i en kommun efter anvisning eller bor i ett godkänt eget boende.

Efter uppehållstillstånd då etableringsfasen startar införs en åldersdifferentierad schablonersättning för initiala kostnader för mottagande av nyanlända invandrare. Ersättningen bör precis som dagens schablonersättning betalas ut kvartalsvis under två år utan ansökan. Bland annat ska ersättningen täcka kommunernas kostnader för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning, kommunal vuxenutbildning som särskilt anpassats för deltagare i etableringsprogrammet samt kostnader för samhällsorientering

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben i samverkan med ekonomistaben samt Vuxenutbildning Stockholm och Jobbtorg Stockholm.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen är i grunden positiv till utredningens huvudförslag och dess grunddrag. Förvaltningen instämmer i de principiella ställningstaganden utredningen gjort för att effektivisera mottagandet och främja framtida etablering. Förvaltningen delar också utredningens uppfattning att kommunerna är lämpliga aktörer för att erbjuda insatser som kan motverka passivitet under asyltiden och samtidigt inleda en etableringsprocess som kan medverka till att förkorta den sammantagna etableringstiden. Genom att kommunen får huvudansvaret för verksamheten finns goda förutsättningar att anpassa verksamheten till lokala och regionala förutsättningar. Det innebär att samarbetet med till exempel det lokala näringslivet och andra aktörer i lokalsamhället underlättas.

Förvaltningen är positiv till att arbetsmarknadsperspektivet enligt förslaget ska ges större betydelse för fördelningen av asylsökande

till kommunerna. Kommuner med en god arbetsmarknad tar genom detta förslag emot en större andel av de asylsökande. Även på individnivå uttrycks att utbildnings- och yrkesbakgrund ska kunna påverka kommunplaceringen genom den kartläggning av utbildnings- och yrkesbakgrund som ska genomföras för varje asylsökande vid ankomstcentret. Detta är positivt och kan underlätta en snabbare etablering.

Förvaltningen har inga synpunkter vad gäller utredningens förslag att begränsa rätten till eget boende. Förvaltningen vill dock påtala att utredningens förslag innebär att det i längre perioder, kan komma att vistas personer i kommunen som inte har rätt till några insatser alls vare sig från staten eller från kommunen. Det gäller dels vissa asylsökande som väljer eget boende, dels asylsökande som fått avslag men som överklagar och där överklagandeprocessen drar ut på tiden. Förvaltningen anser att det kan finnas skäl att överväga om kommunen ska ges vissa möjligheter att själva avgöra om vissa insatser ska beviljas – framförallt för den grupp som får vänta länge i en överklagandeprocess.

Ett av utredningens huvudsyften är att skapa ordning och reda och förtydliga ansvarsförhållandena mellan myndigheter. Till viss del uppnås detta med förslaget - men ansvarsfördelningen mellan kommunen och Arbetsförmedlingen från ankomst till etablering framstår som en utmaning då ansvaret växlar mellan myndigheterna i olika delar av processen.

Arbetsförmedlingen ska enligt utredningen få huvuduppdraget att skapa ett system för den kartläggning av utbildnings- och yrkesbakgrund som ska genomföras på ankomstcentret och hur den ska genomföras. Då kommunen är den part som efter kommunplacering ska ge arbetsmarknadsrelaterade insatser under asyltiden, krävs tydliga rutiner för hur kommunerna ska få del av den kartläggning som genomförs av Arbetsförmedlingen på ankomstcentret.

När beslut fattats om uppehållstillstånd övergår ansvaret för arbetsmarknadsinsatser helt till Arbetsförmedlingen. Detta ställer åter stora krav på samverkan och informationsöverföring mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen. Kommunen föreslås få i uppdrag att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen som behövs för etableringen. Arbetsförmedlingen ges dock ingen skyldighet att ta hänsyn till kommunens insatser under asyltiden i sin fortsatta planering för etableringstiden. Förvaltningen anser att tydliga krav behöver ställas på att den planering som vidtar i etableringen tar

hänsyn till och bygger vidare på den planering och de insatser som kommunen erbjudit under asyltiden. Det bör till exempel kunna vara möjligt för den enskilde att fortsätta en insats som påbörjats under asyltiden om detta bedöms som en bra insats. Det är av avgörande betydelse för den enskilde att planeringen inte börjar från början vid varje övergång. Även ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv är en sammanhållen ansvarskedja viktig. Om detta inte fungerar är risken stor att vinsterna i form av kortare etableringstid totalt sett uteblir.

Förvaltningen yttrar sig fortsättningsvis främst över de enskilda delar i förslaget som avser förvaltningens ansvarsområde.

Etableringsfrämjande insatser

För de tre former av etableringsfrämjandeinsatser som föreslås ges av kommunen till de asylsökande under asylfasen; undervisning i svenska, samhällsinformation samt kunskap och kontakt med arbetsmarknaden har Stockholms stad en god beredskap att med relativt små justeringar anpassa befintlig verksamhet för att även kunna ta emot denna målgrupp. På så vis har staden goda förutsättningar att kunna hantera insatserna enligt förslaget och förvaltningen ser mycket positivt på att staden får möjligheter att på detta sätt redan från start kunna påverka etableringen av nyanlända.

Det kan dock finnas mindre kommuner som inte har samma förutsättningar att leverera dessa insatser med hög kvalitet, något som riskerar att skapa ojämlikhet i kvalitet, vilket riskerar att drabba individen. Samverkan mellan kommuner kan i sådana fall underlätta uppbyggnaden av ett väl fungerande mottagande. Förvaltningen vill dock understryka att ett sådant samarbete alltid måste vara frivilligt och bygga på kommunernas eget initiativ och förutsättningar.

Undervisning i svenska för asylsökande

Förvaltningen ser positivt på att undervisning i svenska startar redan under asyltiden vilket förväntas underlätta den fortsatta etableringen. Utredningen lämnar ansvaret för organiseringen av undervisningen i svenska för asylsökande till kommunerna. Det är positivt att kommunerna får möjlighet att anpassa utformningen av verksamheten utifrån lokala förutsättningar och ambitionsnivå. Stockholms stad har goda möjligheter att utnyttja kapaciteten i ordinarie SFI för att kunna ta emot denna nya målgrupp. Förvaltningen ser däremot svårigheter att blanda målgrupperna. Främst utifrån skillnaderna i upplägg för respektive insats. Reguljär SFI är en skolform som en del av komvux och den undervisning i svenska för asylsökande som föreslås i utredningen är en specifik och

kortare insats under asylperioden. SFI är lagstyrt med regler och målsättningar. Skolformen erbjuder möjlighet till fördjupning, dialog och reflektion. De insatser som föreslås i utredningen är kortare och inte lika regelstyrda då kommunen själv sätter ambitionsnivån.

Dock ser vi att det är viktigt att erbjuda insatser så tidigt som möjligt för att underlätta etableringen och behålla ”kedjan”. Vi ser även stora möjligheter att använda samma resurser för båda grupperna, både vad gäller personal, material, lokaler m.m.

Den exemplifierade ersättningen till kommunerna med 8 100 kronor per asylsökande utifrån en ambitionsnivå om 40 timmars undervisning bedöms av förvaltningen som rimlig och tillräcklig såvida asyltiderna inte blir allt för långa.

Lokalt anpassad samhällsinformation

Under asyltiden ska kommunerna erbjuda fördjupad och lokalt anpassad information för asylsökande. Precis som för undervisningen i svenska lämnar utredningen mycket ansvar till kommunerna att anpassa informationen utifrån lokala förutsättningar och ambitionsnivå. Utöver de positiva aspekterna av en sådan modell anser förvaltningen att det behövs en standardisering av vilken information som ges till asylsökande. Detta skulle underlätta för kommunerna, höja kvaliteten och öka den nationella likvärdigheten. En sådan standardisering bör i hög grad anknyta till gällande standardisering av samhällsorienteringen.

Utredningen öppnar upp för att kommunerna ska kunna integrera samhällsinformationen under asyltiden med ordinarie samhällsorientering. Förvaltningen ser stora fördelar med att kombinera resurser i form av material och personal men tycker inte att grupperna bör blandas. Under asylperioden får deltagarna grundläggande information om hur Sverige fungerar och under den lagstyrda samhällsorienteringen blir det en fördjupning med större möjlighet att föra dialog och reflektion. Förvaltningen förordar även att samhällsinformationen under asyltiden ges på modersmålet i så stor utsträckning som möjligt. Staden har på eget initiativ påbörjat uppbyggnad av en tidig samhällsinformation till alla nyanlända som samordnas av arbetsmarknadsförvaltningen, och står därför väl i startgroparna för att kunna erbjuda samhällsinformation även för asylsökande.

Utredningen har ett räkneexempel med ett ersättningssystem där kommunerna ersätts med 2 200 kronor per asylsökande för

samhällsinformation och insatser som syftar till att ge kunskap om och kontakter med den svenska arbetsmarknaden. Nivån har beräknats utifrån en ambitionsnivå om 20 timmar. Ersättningen bedöms även här som rimlig och tillräcklig såvida asyltiderna inte blir för långa.

Kunskap om och kontakter med arbetsmarknaden

Förvaltningen bedömer att Stockholms stad har goda förutsättningar att kunna erbjuda de föreslagna insatserna. Genom de lokalt placerade jobbtorgen finns goda förutsättningar att kunna ta emot asylsökande och erbjuda anpassade insatser. Det är positivt att de asylsökande får en skyndsam kontakt med den svenska arbetsmarknaden för att underlätta etableringen i det svenska samhället. Utredningens förslag ställer inga krav på vad insatsen ska innehålla utan lämnar ansvaret till kommunerna att sätta ambitionsnivå och inriktning på insatsen vilket är positivt ur självbestämmande-synpunkt men även innebär risker för stora variationer kommuner emellan.

Även arbetsförmedlingen kommer att ha möjlighet att erbjuda insatser under asyltiden. Med den utformning som utredningen föreslår innebär detta att Arbetsförmedlingen har möjlighet att göra bedömningar av vilka asylsökande som ska erbjudas insatser. Förvaltningen anser att detta öppnar för stora olikheter mellan förmedlingarna och otydlighet i vad kommunen kan förvänta sig av samverkan med förmedlingen när det gäller insatser för asylsökande. Det är olyckligt.

Övriga synpunkter

Arbetsmarknadsförvaltningen saknar utbildningsperspektivet och vuxenutbildningens roll under den första tiden i Sverige. Vuxenutbildningen spelar en allt viktigare roll för många nyanlända och en skyndsam start underlättar etableringsprocessen. Förvaltningen hade därför önskat se en tydligare koppling till vuxenutbildningen utöver undervisning i svenska. Detta framförallt utifrån att språkundervisning med fördel redan i ett tidigt skede kan kombineras med annan vuxenutbildning som till exempel yrkesutbildning. För många nyanlända kan detta ge möjligheter att redan från första början komma in i rätt utbildning och därmed förkorta etableringstiden och skapa en sammanhållen process för den enskilde.

Förvaltningen anser även att ett tydligare barn-, funktionshinder- och jämställdhetsperspektiv mycket väl hade kunnat få genomgå utredningen. Många asylärenden är komplexa och omfattar även

familjer och anhöriga vilket avspeglar sig i de utdragna asylprocesser som rått de senaste åren. I utredningen pekas i huvudsak på ”enkla ärenden” med asylprocesser på ca tre månader, vilket i nuläget känns avlägset.

Förvaltningen vill även betona problematiken med att asylsökande som regel saknar personnummer vilket pekar på behovet av samordningsnummer för att underlätta asylprocessen och informationsöverföring mellan involverade myndigheter.

Ersättningsystemet

Utredningen föreslår förändringar i ersättningssystemet men har inte haft för avsikt att presentera ersättningsnivåer. De ersättningsnivåer vilka används som exempel i utredningen och som ska täcka de insatser i form av undervisning i svenska, samhällsinformation och kunskap och kontakter med arbetsmarknaden bedömer förvaltningen som skäligen och tillräckliga för att kunna erbjuda insatserna. Om asyltiderna blir längre än utredningen bedömer finns dock behov av högre ersättningsnivåer.

Det är svårt att i nuläget säga hur det system med schablonersättningar som föreslås för att täcka bland annat SFI och samhällsorientering under etableringsfasen kommer att påverka staden och arbetsmarknadsförvaltningens arbete. Generellt tycker förvaltningen att en ökad övergång till schablonersättningar utan ansökan är bra, det minskar administrationen och även osäkerheten i systemet. Även om ersättningarna till staden betalas ut i form av schablonersättningar behöver dock det interna systemet för ersättning inom staden utvecklas.

Förvaltningen ser det som mycket positivt att Statskontoret får i uppdrag att skapa ett nytt system med regelbundna uppföljningar av kommunernas faktiska kostnader för mottagandet.

Slutligen kan påpekas att en mer sammanhållen ansvarskedja från mottagande till etablering skulle underlätta den första tiden i Sverige för så väl den enskilde som ansvarig myndighet. I utredningens förslag skiftar ansvaret för insatser från Migrationsverket till kommunen och till Arbetsförmedlingen som har det samordnande ansvaret under etableringsfasen. Tydliga krav på samverkan och förslag på former och rutiner som skulle kunna underlätta detta hade därför varit välkommet.

Bilaga

1. Betänkande av mottagandeutredningen – Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande.